

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Rudolphi Goclenii Exercitationes et disputationes ethicae & politicae

Goclenius, Rudolph

Marpurgi Cattorum, 1601

Disputatio IX.

[urn:nbn:de:bsz:31-109121](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109121)

quam non servavit Diabolus suo opifici: & de mendacio, quod primus excogitavit: vel etiam generaliter de integritate illa natura, in qua conditus, postea non permanfit: Sed interpretatio de mendacio, contextui est convenientior.

11. Ut omnes anguli recti sunt æquales: Sic omnes veræ sententiæ congruunt, ut dicitur: Verum vero consonat.

12. Contrà ut anguli obliqui sunt inæquales: Sic mendaciæ dissonant, nec facile est reperire duos mendaciorum autores seu architectos, qui uno ore, nisi ex composito id fiat, congruentia dicant.

13. Ἀλογοὶ sunt & indocti, qui sic arguunt: Hic juravit falsum. Ergo commisit perjurium. Hic non rectè, ut truncatè, allegavit legem, dictū Aristotelis. Ergo commisit crimen falsi. *Te facit esse reum sceleris mens atq; voluntas: vel: Affinem culpæ faciunt mens atq; voluntas.*

DISPUTATIO IX.
DE VRBANITATE.

ULTIMA ὁμιλιτικῶν ἀρετῶν est Urbanitas, quæ mediocritatem servat in ludo & joco.

Cap. 8. Aristotelis

2. Hac virtute præditus appellari potest εὐτερέπιλος (urbanus) vel εὐπρόξιος.
3. Sed εὐτερέπλιος nomen sumi potest proprie vel improprie.

4. Pro-

4. Propriè pro medio habitu, qui, cum ex morum motu, cuiusmodi sales & joci esse videntur, cognoscatur, non malè *ὑστεραπειλία* quasi *ὑστερία* dicitur.

5. Impropiè verò pro vitio in excessu, id est, scurrilitate, quòd omnes ferè jocis, plus quàm par sit, delectentur. (Hoc sensu *ὑστεραπειλία* rectè damnatur ab Apostolo.) Sicut & urbanus interdum pro bonè morato, quales cives esse solent in urbibus, sumitur; ut hic; Diceris Urbanus: Sed non urbanus haberis, Dum ceu vacca bibis, dum suis instar edis.

6. *Ἐπισείδιος* dicitur, qui dextrè jocos & sales audire & interpretari potest.

7. Hominis igitur urbani & faceri est, tùm dicere eos jocos, quos oportet, hoc est, qui se ut ingenuum & bonum hominem decent: & quibus convictor non offendatur, sed oblectetur potius: id quod consequi poteris maximè, si à scommatis abstinueris. Est enim scommata species quædam convitii, quod etiam legibus est prohibitum; tùm audire & ferre jocos honestos atq; liberales: ac utrobique decorum in aliis etiam circumstantiis observare.

8. Urbanus igitur ipse sibi quodammodo lex erit.

9. Extremum urbanitatis in excessu est scurrilitas.

10. Scurra enim græcè βαμολόχος ἢ φορτικός id unice affectat, ut risum moveat, nulla vel honestatis vel jucunditatis ejus, in quem dicit vel agit, habita ratione: ab alio verò audit scommata nimis patienter, & præterquam honestas ipsa patitur.

11. Vitium in defectu dicitur ἀγροικία rusticitas.

12. Rusticus seu agrestis est, qui nec ipse dicere jucundè lepideq;: nec alios audire potest, græcè ἀγροῦ ἢ σκληρῆς.

13. Hic ad quotidianam conversationem planè inutilis & ineptus est.

14. Rusticitas igitur cum medio magis pugnat quàm scurrilitas.

Cap. 9.

15. Porrò cum αἰδώς, id est, pudor virtuti similis esse videatur, de eo deinceps Aristoteles differit. Sed nos hanc disputationem commodiùs in alium locum transferimus: nempe, ubi de Semivirtutibus agimus.

DISPUTATIO X.

DE JUSTITIA.

Cap. 1.

HActenus disputatum est de virtutibus, quæ spectant ipsum ἑχόντα, hoc est, ad ipsum habentē referuntur potissimùm, nunc sequitur virtus, quæ refertur ad alios.

2. Justitia est virtus moralis, qua homines ad justè agendum idonei sunt ac res justas agunt & volunt.

3. Justus